

Толокольнікова Анжела Вікторівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Никипорець Сергій Миколайович,
старший викладач кафедри оперативно–
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ

Головним джерелом сприйняття кримінальної процесуальної діяльності є широкий спектр існуючих слідчих (розшукових) дій. Саме за допомогою проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється кримінальне процесуальне отримання та перевірка доказів, на підставі яких ухвалюються відповідні рішення суб'єктами правозастосування.

Положеннями частини 1 статті 223 КПК України визначено, що «слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні» [1].

М.А. Погорецький переконує, що «слідчі (розшукові) дії – це заходи, які складаються із сукупності пошуково–пізнавальних та посвідчувальних прийомів, проводяться уповноваженими кримінальним процесуальним законом суб'єктом у визначеному для кожного з них порядку задля виявлення й закріплення фактичних даних і відомостей про їх джерела для отримання доказів у кримінальному провадженні та їх перевірки» [2, с. 137-141].

Особливістю негласних слідчих (розшукових) дій є їх позагласний характер від інших учасників кримінального провадження. Однією з найбільш складною негласною слідчою (розшуковою) дією з точки зору правової регламентації, тактики та особливостей проведення є візуальне спостереження за особою. Візуальне спостереження за особою як негласна слідча (розшукова) дія не є новизною з прийняттям у 2012 році КПК України, його нормативне та правове визначення мало місце і у минулих нормативно–правових актах, якими було здійснення правове регулювання кримінальної процесуальної діяльності в Україні.

Негласне спостереження (заст. – зовнішнє спостереження; сленг – стеження, наружка, хвіст) – комплекс заходів, які проводяться працівниками оперативних підрозділів в межах оперативно–

розшукової діяльності з прихованого, негласного або зашифрованого візуального спостереження за особою, що становить оперативний інтерес, із метою отримання про неї та її спосіб життя (середовище, житло, маршрути пересувань тощо) максимально повної інформації [3, с. 17].

У ч. 1 ст. 269 КПК України чітко визначено мету й названо засоби проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії. Мета полягає в пошуку, фіксації та перевірці під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, із ким ця особа контактує, щодо певної речі або місця в публічно доступних місцях, що стосується вчинення кримінального правопорушення. Спостереження ж як таке за вказаними об'єктами може здійснюватися із застосуванням спеціальних технічних засобів (оптичних приладів, приладів нічного бачення тощо). Тому спостереження за особою, річчю або місцем у контексті ст. 269 КПК України та криміналістичної тактики можна розуміти як негласну слідчу (розшукову) дію, що полягає у візуальному спостереженні за цими об'єктами в публічно доступних місцях (місцях постійного проживання, тимчасового перебування об'єктів спостереження, транспортних засобах, які використовуються для пересування об'єктів) із застосуванням фото– й відеозйомки, спеціальних технічних засобів для спостереження з метою пошуку й фіксації відомостей, що можуть використовуватися в доказуванні та забезпеченні інших слідчих і процесуальних дій у ході досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину [1].

Слід зауважити, що негласне візуальне спостереження за особою у кримінальному провадженні може бути здійснено у випадках, що чітко визначені кримінальним процесуальним законодавством України та повинні відповідати загальній меті проведення цієї процесуальної дії.

Щодо підстав проведення негласного спостереження за особою, то вони чітко визначені у КПК України. Якщо ми говоримо про цю негласну слідчу (розшукову) дію у визначених випадках, то слід чітко розуміти, що вона обмежує конституційні права людини, а тому мають відповідати конституційним приписам, рецепіювати їх у практичну кримінальну процесуальну діяльність.

Норми КПК України реалізують конституційні положення щодо забезпечення права особи на недоторканність приватного життя шляхом детального уточнення усіх процедурних аспектів, які повинні дотримуватися уповноваженими суб'єктами при проведенні слідчих (розшукових), чи негласних слідчих (розшукових) дій, направлених на

його обмеження. Тільки у випадку дотримання визначеної КПК України процедури всі обмеження можуть мати легітимну основу, а їх результати використовуватися для доказування обставин кримінального провадження. [3, с. 17].

Проте, суспільні виклики, з якими може зіштовхуватися правова система України повинні враховуватися і в цьому виді державно – правової діяльності. Одним з таких викликів є запровадження в Україні воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (станом на 04 жовтня 2021 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно – розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення / Погорецький М., Сергєєва Д. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) — Міжвідомчий науково–дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при Координаційному комітеті по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю. — 2014 №2. — С. 137–141.

3. Черноус Ю.М. Слідчі дії: поняття, сутність, напрями розвитку та удосконалення: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. НАВСУ. К., 2005. 17 с.

Устимчук Владислава Петрівна,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ №1 Національної
академії внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ОПЕРАТИВНИХ ТА ІНШИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої й професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція і маргіналізація населення унаслідок тривалої збройної агресії та інші об'єктивні чинники [1, с. 8].